

Олександра ЯВОРСЬКА

ORCID: 0000-0002-4092-7690

ДОГОВІР ЯК ПРАВОВА ПІДСТАВА РОЗПОДІЛУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ МАЙНОВИХ ПРАВ НА СЛУЖБОВІ ТВОРИ

УДК 347.7

Постановка проблеми. У сучасних умовах договір є універсальною правовою конструкцією приватноправового регулювання, що поєднує у собі різні функції: регулювання відносин сторін на індивідуальному рівні; поєднання в договорі загальнообов'язкових правових приписів з індивідуальними інтересами його сторін; правової підстави набуття взаємних договірних прав та обов'язків його сторонами; нормативного урегулювання підстав, засобів та заходів майнової відповідальності за порушення умов договору тощо. Завдяки своїй еластичності договір все активніше проникає у різні сфери суспільних відносин, залучаючи різних суб'єктів, охоплюючи різнопланові об'єкти та права на них.

У сфері інтелектуальної власності договір також слугує правовою підставою розподілу майнових прав інтелектуальної власності на службові твори. Ураховуючи прийняття нового Закону України «Про авторське право і суміжні права» [1], який містить і новації щодо правового регулювання відносин у разі створення службового твору, зміни до Цивільного кодексу у цій частині, наукове дослідження окресленої проблематики є актуальним.

Правовий режим службових творів, проблематика розподілу майнових прав інтелектуальної власності у разі його створення були предметом наукових досліджень у широкому контексті питань авторського права чи спеціалізовано у працях Штефан А. С., Логвинової Л. А., Шимон С. І., Лупало О.А., інших.

Метою даної статті є аналіз новел правового регулювання з прийняттям Закону «Про авторське право і суміжні права», внесенням змін та доповнень до Цивільного кодексу, оцінка їх ефективності, окреслення проблем правозастосування та шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Проблематика договірного права була однією з центральних у дослідженнях професора Володимира Васильовича Луця. Грунтовні наукові напрацювання вченого не втрачають актуальності і сьогодні. Професор розглядав механізм правового регулювання як такий, що включає широке коло правових засобів: норми моралі, звичаї, наукові доктрини, акти застосування права, дефініції, фікції, презумпції тощо [2, с. 282]. Вагоме місце у цьому механізмі відведено цивільному договору. Договір відноситься до правових актів індивідуального характеру з великим регулятивним потенціалом. Чи можна назвати якийсь інший, аніж договір правовий інститут, якому протягом тисячоліть приділялось стільки уваги законодавцями, філософами, економістами і професійними юристами? Без перебільшення можна відповісти – ні. Конструкція договору проникає у всі сфери економічного та духовного життя суспільства. У нинішніх умовах особливо зростає роль договору як універсальної та найдоцільнішої правової форми опосередкування ринкових відносин [2, с. 289].

У сфері інтелектуальної власності значна кількість об'єктів створюється у зв'язку з виконанням трудового договору. Визначення понять «службова відеограма», «службова фонограма», «службове виконання», «службовий твір» у ст. 1 Закону «Про авторське право і суміжні права» містить спільну їх ознаку – усі вони створені у зв'язку з виконанням обов'язків за трудовим договором (контрактом). В актах спеціального законодавства вживані терміни «службовий винахід» (ст.ст. 1, 9 Закону «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [3]); право роботодавця на реєстрацію промислового зразка, якщо такий створено автором у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи доручення роботодавця (ст. 8 Закону «Про охорону прав на промислові зразки» [4], без визначення самого поняття «службовий промисловий зразок»); право роботодавця на реєстрацію компонування напівпровідникових виробів, якщо таке створено у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи за спеціальним дорученням роботодавця (ст. 7 Закону «Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів» [5], без визначення самого поняття «службове компонування»).

Відтак актуальними є питання розподілу майнових інтелектуальних прав на об'єкти, створені у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи за спеціальним дорученням роботодавця, між самим автором та його роботодавцем. Саме договір і є правовою підставою проведення такого розподілу.

Закон від 23 грудня 1993 року «Про авторське право і суміжні права» (втратив чинність) [6] у ст. 20 встановлював такі правила щодо прав на твір, створений за договором з автором, який працює за наймом: Авторське право на твір, створений за договором з автором, який працює за наймом, належить його автору. Виключне право на використання такого твору належить особі, з якою автор перебуває у трудових відносинах (роботодавцю), якщо інше не передбачено договором. Також тогочасна редакція ч. 3 ст. 20 Закону встановлювала, що розмір авторської винагороди за створення і використання твору, створеного за договором з автором, який працює за наймом, та порядок її виплати встановлюються у договорі між автором і роботодавцем.

Закон «Про авторське право і суміжні права» в редакції від 16 липня 2001 року вніс певні корективи щодо інтелектуальних прав на службові твори. Згідно ст. 16 Закону у цій редакції виключне майнове право на службовий твір належить роботодавцю, якщо інше не передбачено трудовим договором (контрактом) та (або) цивільно-правовим договором між автором і роботодавцем.

Тобто, на відміну від першої редакції закону, у якій йшлося про належність роботодавцю виключного права на використання твору, у редакції 2001 року йшлося про належність роботодавцю виключного майнового права на службовий твір. Нормами ж ст. 15 закріплювалося, що до майнових прав автора (чи іншої особи, яка має авторське право) належать: а) виключне право на використання твору; б) виключне право на дозвіл або заборону використання твору іншими особами.

Одночасно в редакції 2001 року уточнено про вид договору, в якому мав би визначитися розмір та порядок виплати авторської винагороди за створення і використання службового твору. Згідно ч. 3 ст. 16 таким договором міг бути трудовий договір (контракт) та (або) цивільно-правовий договір між автором і роботодавцем.

З 1 січня 2004 року набрав чинності Цивільний кодекс України [7]. Згідно норми ч. 2 ст. 429 кодексу майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або у якої він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором.

Таким чином склалася явна суперечність між нормами спеціального Закону і нормами ЦК України. Жодних змін у цій частині у спеціальний Закон не вносилося. Підлягали застосуванню норми кодексу.

15 липня 2021 року прийнято Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» (далі – Закон «Про стимулювання...») [8]. З набранням чинності цим Законом низка змін були внесені й у ЦК України. Редакційних змін зазнали, зокрема, норми ст.ст. 429, 440 ЦК України, якими урегульовано розподіл прав інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту).

Як і до внесення змін, згідно ст. 429 кодексу особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору, належать працівникові, який створив цей об'єкт. У випадках, передбачених законом, окремі особисті немайнові права інтелектуальної власності на такий об'єкт можуть належати юридичній або фізичній особі, де або у якої працює працівник. Таких випадків ні кодекс, ні спеціальний Закон «Про авторське право і суміжні права» не встановлює. А згідно ст. 11 Закону, особисті немайнові права належать лише автору та не можуть бути передані (відчужені) іншим особам і не переходять у спадщину.

Майнові ж права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту), належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або у якої він працює, спільно, якщо інше не встановлено цим Кодексом або договором (ч. 2 ст. 429 ЦК України). Тобто, після внесення змін до ч. 2 ст. 429 кодексу, інші правила, аніж правило про спільність майнових прав у роботодавця і працівника, можуть встановлюватися не тільки договором між ними, а й нормами кодексу.

А ст. 440 ЦК України була доповнена частиною третьою такого змісту: 3. Майнові права інтелектуальної власності на твір, створений у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту), належать працівникові, який створив цей твір, та юридичній або фізичній особі, де або у якої він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором або законом.

Майнові права на комп'ютерні програми та (або) бази даних, створені у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту), належать юридичній або фізичній особі, де або у якої працює працівник, який створив ці комп'ютерні програми та (або) бази даних, якщо інше не встановлено договором.

Юридична або фізична особа, де або у якої працює працівник, який створив твір у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту), набуває майнові права інтелектуальної власності на такий твір відповідно до цього Кодексу або договору в момент, наступний за створенням такого твору, якщо інше не встановлено договором.

У зв'язку з прийняттям та введенням в дію Закону «Про стимулювання...» були внесені зміни і у ст. 16 чинного тоді Закону «Про авторське право і суміжні права» 1993 року. Правда ці зміни носили доволі дивний характер, оскільки у ч. 2 ст. 16 йшлося про те, що розподіл майнових прав на службовий твір визначається законом, якщо інше не передбачено договором між автором і роботодавцем. Але який закон мали на увазі? Якщо Закон «Про авторське право і суміжні права» є актом спеціального законодавства у відповідній сфері, то до якого іншого закону відсилала норма ч. 2 ст. 16? Це ще один приклад неефективної законодавчої техніки, який уже в минулому.

1 грудня 2022 року прийнято новий Закон «Про авторське право і суміжні права», що набув чинності з 1 січня 2023 року. Згідно ст. 14 цього Закону – Авторське право на службовий твір, особисті немайнові авторські права на службовий твір належать працівникові, творчою працею якого створено такий твір (ч. 1 ст. 14). Майнові права на службовий твір переходять до роботодавця з моменту створення службового твору у повному складі, якщо інше не передбачено цим Законом, трудовим договором (контрак-

том) або іншим договором щодо майнових прав на службовий твір, укладеним між працівником (автором) і роботодавцем (ч. 2 ст. 14).

Згідно Прикінцевих та перехідних положень Закону редакція ст. 440 ЦК України знову була змінена наступним чином: 3. Майнові права інтелектуальної власності на твір, створений у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту), переходять до юридичної або фізичної особи, де або у якої працює автор, з моменту створення службового твору у повному складі, якщо інше не передбачено договором чи законом.

Тобто, ст. 440 ЦК України було доповнено нормою, що є тожодною за змістом до норми ст. 14 Закону «Про авторське право і суміжні права». На жаль, прикладів дублювання правових норм у кодексі і у спеціальних законах у сфері інтелектуальної власності (і не тільки) є чимало. Такий законодавчий підхід навряд чи можна назвати ефективним та доцільним. Більше того, він породжує проблеми практичного плану. Адже у правозастосовній діяльності необхідно звертатися як до норм кодексу, так і до норм спеціального законодавства для їх порівняльного аналізу, співставлення тощо.

Таким чином, в остаточному варіанті норми ст. 429 ЦК України закріплюють можливість встановити відступ від спільності майнових інтелектуальних прав на службовий об'єкт не тільки у договорі, а й за прямою законодавчою вказівкою. Такою власне і стала норма ч.3 ст. 440 кодексу.

Норми ст. 429 розміщені у главі 35 – Загальні положення про право інтелектуальної власності. Отже, мають застосовуватися щодо правового регулювання розподілу прав інтелектуальної власності на будь-які об'єкти, створені на виконання трудового договору. Норми ж ст. 440 підлягають застосуванню щодо об'єктів авторського права.

Як впливає зі змісту ч. 3 ст. 440 кодексу майнові права інтелектуальної власності на твір, створений у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту), *переходять* (виділено авт.) до юридичної або фізичної особи, де або у якої працює автор. Дієслово «переходять» засвідчує, що такі права спершу мали б

належати працівникові (творцю), від якого вони переходять до роботодавця. Авторське право виникає у його автора в момент створення твору (ст. 437 ЦК України, ч. 1 ст. 9 Закону «Про авторське право і суміжні права»). Але у ст. 440 ЦК України вказано, що майнові права інтелектуальної власності на твір переходять до роботодавця з моменту створення службового твору у повному складі, якщо інше не передбачено договором чи законом. За такого підходу майнові інтелектуальні права на службовий твір не можуть одночасно виникнути в автора і у той же ж момент перейти до роботодавця. Тоді виникає логічне запитання, якщо автор працював над створенням твору на виконання трудового договору, створив такий твір і майнові права на цей твір з моменту його створення перейшли до роботодавця, то від кого вони перейшли? І чому працівник-творець не стає автором з моменту створення твору, оскільки твір є результатом саме його творчих зусиль? Згідно ч. 2 ст. 440 кодексу майнові права на твір належать його авторові, якщо інше не встановлено договором чи законом. Зрештою чим зумовлена така неоднозначна позиція у правовому регулюванні розподілу майнових прав інтелектуальної власності саме на об'єкти авторського права? Чому вона кардинально змінилася за короткий проміжок часу від редакції ст. 440 від 15 липня 2021 року до редакції від 1 грудня 2022 року? Адже згідно тотожних за змістом норм ст. 440 ЦК України і ст. 14 Закону «Про авторське право і суміжні права» майнові права на службовий твір належать роботодавцю, тоді як з моменту набрання чинності кодексом діяло інше правило – майнові права належали спільно роботодавцю і працівнику, якщо інше не встановлено договором між ними.

Очевидно, що у нормах ст. 440 ЦК України та ст. 14 Закону «Про авторське право і суміжні права» не може йтися про перехід прав до роботодавця з моменту створення твору. Бо з факту створення твору права виникають саме у його автора у момент створення твору. Для виникнення і здійснення авторського права не вимагається реєстрація авторського права чи будь-яке інше спеціальне його оформлення, а також виконання будь-яких інших формальностей (ч. 3 ст. 9 Закону «Про авторське право і суміжні

права»). Тому може йтися не про перехід, а про належність таких прав роботодавцю.

Законом України «Про стимулювання...» закріплено нові договірні конструкції, що застосовуються в режимі Дія Сіті: гіг-контракт (ст.ст. 17-24 Закону); договір про нерозголошення (ст. 26 Закону); договір про утримання від вчинення конкурентних дій (ст. 27 Закону).

Згідно ст. 1 Закону «Про стимулювання...» гіг-контракт визначено як цивільно-правовий договір, за яким гіг-спеціаліст зобов'язується виконувати роботи та/або надавати послуги відповідно до завдань резидента Дія Сіті як замовника, а резидент Дія Сіті зобов'язується оплачувати виконані роботи та/або надані послуги і забезпечувати гіг-спеціалісту належні умови для виконання робіт та/або надання послуг, а також соціальні гарантії, передбачені розділом V цього Закону. Виходячи з цього визначення та системного аналізу нормативних приписів Закону, гіг-контракт поєднує у собі ознаки цивільного договору та елементи трудового договору. На гіг-спеціаліста поширюються низка гарантій щодо тривалості робочого часу і часу відпочинку (ст. 21 Закону), також соціальні гарантії (ст.ст. 22, 23 Закону).

Відтак, гіг-контракт набуває характеру комплексного договору міжгалузевого характеру. Одночасно гіг-контракт є правовою підставою для набуття та розподілу прав інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з його виконанням. Згідно ст. 24 Закону особисті немайнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням гіг-контракту, належать гіг-спеціалісту, який створив такий об'єкт. Майнові ж права інтелектуальної власності на такий об'єкт належать резиденту Дія Сіті, який є замовником за гіг-контрактом, якщо інше не передбачено гіг-контрактом.

Тому редакція норм ст. 24 Закону «Про стимулювання...» є правильнішою, ніж редакція норм ст. 440 ЦК України та ст. 14 Закону «Про авторське право і суміжні права». Згідно ч. 2 ст. 24 Закону «Про стимулювання...» майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений гіг-спеціалістом у зв'язку з виконанням гіг-контракту, належать резиденту Дія Сіті, який є замовником за

таким гіг-контрактом, якщо інше не передбачено гіг-контрактом. Резидент Дія Сіті, який є замовником за гіг-контрактом, набуває майнові права інтелектуальної власності на твір, створений у зв'язку з виконанням гіг-контракту, в момент, наступний за створенням такого твору, якщо інше не встановлено гіг-контрактом (ч. 3 ст. 24).

Проте варто звернути увагу і на такі аспекти. Згідно ч. 4 ст. 5 Закону «Про стимулювання...» видами діяльності, здійснення яких стимулюється шляхом створення правового режиму Дія Сіті, є: комп'ютерне програмування, що включає розроблення, модифікацію, тестування та технічну підтримку програмного забезпечення, включаючи комп'ютерні ігри; розроблення структури та контенту та/або розроблення системи команд, необхідних для створення та виконання програмного забезпечення; налаштування програмного забезпечення; планування та проектування інтегрованих комп'ютерних систем; керування й експлуатацію комп'ютерних систем клієнтів та/або засобів оброблення даних таким чином, щоб вони функціонували в рамках інформаційної (автоматизованої) системи клієнта; забезпечення кібербезпеки інформаційно-комунікаційних систем, програмних продуктів та інформації, що в них обробляється тощо. Тобто йдеться про інноваційні, високотехнологічні продукти, для стимулювання виробництва яких потрібні особливі правові підходи. Юридичні особи, що функціонують в ІТ сфері, вкладають значні фінансові і матеріальні ресурси у навчання та підготовку фахівців. Відтак творча складова в інноваційних продуктах у цій сфері тісно пов'язана і зумовлена витратами роботодавця на вироблення та розвиток у фахівця відповідних навичок та вмінь. Тому власне у разі створення таких інноваційних продуктів завжди існував особливий підхід щодо розподілу інтелектуальних прав на них.

Зокрема, Директива 91/250/ЄС Ради ЄС про правову охорону комп'ютерних програм від 14 травня 1991 року [9], визначаючи авторство на комп'ютерні програми, у ч. 3 ст. 2 встановила: Якщо комп'ютерна програма створена працівником під час виконання своїх обов'язків або за вказівками роботодавця, роботодавець має виключно право здійснювати всі майнові права на створену таким чином програму, якщо інше не передбачено договором.

Чи доцільним є застосування такого підходу до усіх без винятку об'єктів авторського права? Хоч комп'ютерна програма охороняється як твір, але її створення є високотехнологічним процесом, що передбачає наявність відповідного освітнього рівня у її розробника. Натомість створення твору у будь-якому жанрі, виді творчості не потребує фахових інноваційних знань, а є в залежності від творчого потенціалу особи-автора.

Тому вирішення питання розподілу інтелектуальних майнових прав на службову комп'ютерну програму на користь роботодавця є виправданим, доцільним, а щодо інших об'єктів авторського права – викликає сумнів. Адже саме у сфері авторського права обрано такий підхід, що втілений у нормах ст. 440 ЦК України, ст. 14 Закону «Про авторське право і суміжні права». Згідно ж загального правила ст. 429 ЦК майнові права інтелектуальної власності на об'єкт, створений у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту), належать працівникові, який створив цей об'єкт, та юридичній або фізичній особі, де або у якій він працює, спільно, якщо інше не встановлено цим Кодексом або договором.

У спеціальних законах у сфері інтелектуальної власності наявні норми щодо правового режиму об'єктів інтелектуальної власності, що створені у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи доручення роботодавця. Проте, ні винахід, ні корисна модель, ні промисловий зразок як такі безпосередньо не можуть бути створені працівником. Адже такого режиму вони набувають після звернення до державного органу, проведення відповідних експертиз та отримання правоохоронних документів, що є як правовстановлюючими, так і правопідтверджуючими за своєю природою. До отримання відповідних документів (патентів, свідоцтв) будь-які креслення, описи, зображення тощо відповідних об'єктів можуть розглядатися як об'єкти авторського права, тобто як твори. Якщо роботодавець реалізує своє право на реєстрацію службового винаходу, корисної моделі, промислового зразка, компонування напівпровідникових виробів, то він і отримує правоохоронні документи: патент чи свідоцтво. Роботодавець повинен укласти з винахідником письмовий договір щодо розміру та умови виплати йому (його правонаступнику) винагороди

відповідно до економічної цінності винаходу (корисної моделі) і (або) іншої вигоди, яка може бути одержана роботодавцем (ч. 3 ст. 9 Закону «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»). Аналогічне правило встановлене і ч. 1 ст. 8 Закону «Про охорону прав на промислові зразки» – роботодавець повинен укласти з автором письмовий договір щодо розміру та умов виплати йому (його правонаступнику) винагороди відповідно до економічної цінності промислового зразка та іншої вигоди, одержаної роботодавцем від промислового зразка. Відтак спільність майнових прав на такі об'єкти не виникає. Тому правило ст. 429 кодексу, з урахуванням встановленої процедури оформлення прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, компонування напівпровідникових виробів, не може бути застосоване. А окреме правило ст. 440 кодексу щодо службових об'єктів авторського права є виправданим, якщо йдеться про службові комп'ютерні програми і таким, що погіршує становище автора – творця інших об'єктів, порівняно з раніше існуючим порядком.

Висновки. Відтак доцільно залишити правило ст. 429 ЦК України як загальне. Відмовитися від практики дублювання норм у кодексі та у спеціальних законах, оскільки це неефективно, недоцільно, утруднює правозастосування, зрештою і затратно. Виключити ч. 3 ст. 440 ЦК України, абз. 1 ч. 2 ст. 14 Закону «Про авторське право і суміжні права». Повернутися до редакції, у якій була викладена ст. 440 ЦК України у проміжку між 15 липня 2021 року до 1 грудня 2022 року. Але ці норми мають міститися у спеціальному Законі, яким є Закон «Про авторське право і суміжні права», а не у ЦК України. Тому варто ч. 2 ст. 14 Закону викласти у редакції, що пропонувалася Законом від 15 липня 2021 року: 2. Майнові права інтелектуальної власності на твір, створений у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту), належать працівникові, який створив цей твір, та юридичній або фізичній особі, де або у якої він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором або законом.

Майнові права на комп'ютерні програми та (або) бази даних, створені у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту), належать юридичній або фізичній особі, де або у якої працює

працівник, який створив ці комп'ютерні програми та (або) бази даних, якщо інше не встановлено договором.

Юридична або фізична особа, де або у якої працює працівник, який створив твір у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту), набуває майнові права інтелектуальної власності на такий твір відповідно до цього Кодексу або договору в момент, наступний за створенням такого твору, якщо інше не встановлено договором.

У ст. 429, 440 ЦК України конкретно не зазначено про вид, форму договору, умовами якого можливо змінити приналежність майнових інтелектуальних прав на службовий твір та розмір винагороди за його створення. Таким договором може бути як трудовий договір, в якому фіксується окрема умова про розподіл майнових інтелектуальних прав та розмір винагороди або окремих цивільний договір між працівником та роботодавцем. У Законах «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки» зазначено, що окремий договір (не трудовий, а цивільний) між працівником та роботодавцем має укладатися у письмовій формі. Правових наслідків недотримання письмової форми такого договору не встановлено. Відтак, щодо змісту договору, порядку, форми його укладення мають застосовуватися відповідні приписи ЦК України.

1. *Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
2. *Володимир Васильович Луць. Служу пером своїй Вітчизні. Вибрані праці. До 80-річчя від дня народження та 50-річчя науково-педагогічної і громадської діяльності. К. НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, 2013.*
3. *Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text>
4. *Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text>
5. *Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів: Закон України від 05.11.1997.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621/97-вр#top>

6. *Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993. (втратив чинність). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#top>*
7. *Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#n3187>*
8. *Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні: Закон України від 15.07.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#top>*
9. *Директива 91/250/ЄС Ради ЄС про правову охорону комп'ютерних програм від 14.05.1991. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A31991L0250>*

Яворська О. Договір як правова підстава розподілу інтелектуальних майнових прав на службові твори

Опираючись на ґрунтовні наукові напрацювання у сфері договірного права академіка Володимира Луця, автор досліджує договір як правову підставу розподілу інтелектуальних майнових прав на службові твори.

Зміст статті присвячений аналізу законодавчих норм щодо правового регулювання розподілу майнових авторських прав на твір, створений у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи доручення роботодавця (службовий твір). Автор проаналізувала зміни в правовому регулюванні розподілу майнових прав на службовий твір у зв'язку з прийняттям нового Закону України «Про авторське право і суміжні права», а також зміни та доповнення до Цивільного кодексу. Автор звертає увагу на недоцільність законодавчого підходу, за якого тотожні за змістом норми дублюються у Цивільному кодексі та у спеціальних законах. У Цивільному кодексі варто залишити загальні положення про право інтелектуальної власності, а «деталі» мають урегулюватися спеціальними законами.

На підставі комплексного аналізу чинного у цій сфері законодавства, автор доходить висновку про доцільність визнання за роботодавцем майнових прав на комп'ютерну програму, створену працівником, що відповідає європейській практиці. Однак застосовувати такий підхід щодо усіх без винятку об'єктів авторського права, що створюються у зв'язку з виконанням службових обов'язків чи доручення роботодавця недоцільно. Автор обґрунтовує доцільність правового підходу, відповідно до якого майнові права інтелектуальної власності на твір, створений у зв'язку з виконанням трудового договору (контракту), належать працівникові, який створив цей твір, та юридичній або фізичній особі, де або у якій він працює, спільно, якщо інше не встановлено договором або законом. Саме такий підхід відповідає інтересам працівника, творчою працею якого створено твір. А договірне регулювання розподілу майнових авторських прав на службовий твір дозволяє збалансувати інтереси обох сторін: працівника та роботодавця.

Проаналізовано природу договору як правової підстави розподілу інтелектуальних майнових прав на службовий твір.

Ключові слова: авторське право, договір, службовий твір, майнові права автора, гіг-контракт, комп'ютерна програма.

Yavorska O. The contract as a legal basis for the distribution of intellectual property rights to official works

Relying on thorough scientific research in the field of contract law of Academician Volodymyr Luts, the author examines the contract as a legal basis for the distribution of intellectual property rights to official works.

The content of the article is devoted to the analysis of legislative norms regarding the legal regulation of the distribution of property copyrights for a work created in connection with the performance of official duties or an employer's assignment (official work). The author analyzed the changes in the legal regulation of the distribution of property rights to the official work in connection with the adoption of the new Law of Ukraine «On Copyright and Related Rights», as well as changes and additions to the Civil Code. The author draws attention to the impracticality of the legislative approach, in which norms identical in content are duplicated in the Civil Code and in special laws. General provisions on intellectual property rights should be left in the Civil Code, and «details» should be regulated by special laws.

Based on a comprehensive analysis of the current legislation in this area, the author concludes that it is appropriate to recognize the employer's property rights to a computer program created by an employee, which corresponds to European practice. However, it is impractical to apply such an approach to all copyright objects, without exception, created in connection with the performance of official duties or the employer's assignment. The author substantiates the expediency of the legal approach, according to which the property rights of intellectual property to a work created in connection with the performance of an employment contract (contract) belong to the employee who created this work and to the legal entity or natural person where or for whom he works, jointly, unless otherwise established by contract or law. This approach corresponds to the interests of the employee whose creative work created the work. And the contractual regulation of the distribution of property copyrights for the official work allows balancing the interests of both parties: the employee and the employer.

The nature of the contract as a legal basis for the distribution of intellectual property rights to a service work is analyzed.

Keywords: copyright, contract, official work, author's property rights, gig contract, computer program.